

Nr 1075

Av herr **Wirtén** och herr **Larsson, Thorsten**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående ökat stöd till vuxenutbildningen.

(Lika lydande med motion nr 1251 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 35 förelägges riksdagen förslag angående ökat stöd till vuxenutbildningen.

Det är angeläget att vuxenutbildningen byggs ut. Flertalet inom de vuxna generationerna har brister i sin utbildning jämfört med dagens ungdom. Den snabba förändringen i samhället ställer vidare ökade krav på att människorna förnyar sina kunskaper i takt med utvecklingen. Det är självfallet samhällets uppgift att se till att vuxenutbildningsmöjligheter står till förfogande.

Möjligheterna för vuxna att erhålla utbildning var länge mycket begränsade. Det finns dock anledning erinra om folkhögskolornas och korrespondensinstitutens insatser på området. Efter hand kom också aftonskolorna att få ökad betydelse.

År 1967 fattade riksdagen beslut om ökade samhällsinsatser i fråga om vuxenutbildningen. Jämsides med den av folkbildningsorganisationerna, tolkhögskolorna m. fl. bedrivna undervisningen skulle kommunerna få vidgat ansvar för denna utbildning. Det har emellertid redan visat sig att den vidgade vuxenutbildning som nämnda riksdagsbeslut medförde i första hand kommit att efterfrågas av folk som är förhållandevis unga och har relativt god utbildning. Människor med bristfällig utbildning har i ringa utsträckning sökt sig till vuxenutbildningen. Därigenom har denna inte blivit det jämlikhetsfrämjande instrument som var avsikten.

Orsaken härtill synes i viss utsträckning vara brister i informationen. Det är nödvändigt att dessa undanröjes. Även andra åtgärder måste emellertid vidtagas för att syftet med en vidgad vuxenutbildning skall nås. Bl. a. måste studiestödsfrågorna lösas. En annan orsak till att efterfrågan på vuxenutbildning inte motsvarat förväntningarna är de svårigheter som föreligger för studerande som bor långt från gymnasieorterna. Vidare måste stor vikt läggas vid det pedagogiska utvecklingsarbetet så att man får fram metoder lämpade för vuxenutbildning.

Försöksverksamhet med vuxenutbildning

LO och ABF har i en skrivelse till utbildningsdepartementet anhållit om anslag till viss försöksverksamhet med vuxenutbildning. Syftet med verk-

samheten anges vara "att man genom flexibla studieformer och med olika slag av speciella studiesociala och studiestimulerande åtgärder skall försöka att till vuxenutbildningen rekrytera sådana vuxna som har kort och bristfällig ungdomsutbildning och som av sociala, psykologiska eller geografiska skäl nu inte har möjlighet att delta i samhällets vuxenutbildning". Föredragande statsrådet föreslår att en sådan försöksverksamhet anordnas och anger som ytterligare syfte att "man skall undersöka vilka förhållanden som medverkar till att personer med kort utbildning inte utnyttjar möjligheterna till studier".

Det finns skäl för en sådan försöksverksamhet, men vi finner det otillfredsställande att det förbehålls LO och ABF att svara för den. Enligt vår mening bör även andra organisationer som önskar bedriva verksamhet av detta slag på samma grunder få stöd att göra detta.

Studiecirkelverksamhet

Vi hälsar den i propositionen föreslagna förstärkningen av bidragen till studiecirkelverksamhet och till studieförbunden med tillfredsställelse. Studiecirkelverksamheten spelar en betydelsefull roll för vuxenutbildningen. Det gäller särskilt för glesbygdernas folk. I delar av landet med långa avstånd är emellertid även anordnandet av studiecirkel förenat med problem. Detta gäller inte minst i fråga om anskaffandet av handledare. För att underlätta för studiecirkelarna i detta avseende bör statsbidrag utgå till handledares resor. Riksdagen bör anhålla om förslag i denna fråga.

Organisationernas utbildning

I föreliggande proposition föreslås vidare att statligt stöd skall utgå till löntagarorganisationernas utbildning. Föredragande statsrådet framhåller att det inom den fackliga rörelsen finns "ett behov av att reparera brister i kursdeltagarnas allmänna utbildning, brister som sammanhänger med bl. a. den tidigare uppbyggnaden av utbildningsorganisationen". Vi vill i anslutning härtill understryka betydelsen av en sådan vuxenutbildningsorganisation att alla som önskar detta — såväl de inom fackföreningsrörelsen verksamma som andra — kan få brister i utbildningen reparerade.

Vi ansluter oss till tanken på statsstöd till organisationernas utbildningsverksamhet, men vi anser ej att detta stöd skall begränsas till löntagarorganisationerna. Propositionen bygger i denna del på en inom utbildningsdepartementet upprättad promemoria. I det referat av promemorian som finns i propositionen heter det bl. a.:

Av promemorian framgår vidare att om en organisation skall fungera på ett demokratiskt sätt fordras goda insikter hos ledning och medlemmar i föreningskunskap och organisationsfrågor. De kunskaper som ges genom

den fackliga skolningen kommer inte bara den fackliga rörelsen till nytta. Den fackliga rörelsens medlemmar är ofta också aktiva i andra folkrörelser och samhällsorgan, varför de förvärvade insikterna även kommer dessa till del.

Från fackligt håll hävdas vidare att den grundläggande betydelse som ett rikt förgrenat organisationsliv har i ett demokratiskt samhälle måste anses innebära att de fackliga organisationernas studieverksamhet medverkar till att stärka och fördjupa demokratin.

Föredragande statsrådet framhåller dessutom: "Den omfattande studieverksamhet och systematiska utbildning som den fackliga rörelsen bedriver bland medlemmar, förtroendevalda och funktionärer har varit av utomordentlig betydelse för samhällsutvecklingen i Sverige. Denna kursverksamhet är enligt min mening även framdeles en mycket viktig angelägenhet för löntagarorganisationerna och bör främjas av statsmakterna."

Löntagarorganisationerna spelar givetvis en stor roll i samhällslivet, men det måste samtidigt understrykas att många andra organisationer har lika stor betydelse i detta avseende. Den vikt som i propositionen tillmättes löntagarorganisationerna bl. a. för demokratiseringsprocessen finns det också anledning att tillskriva andra organisationer. Det kan också med fog hävdas att många andra organisationer har medlemmar med bristfällig utbildning i lika stor omfattning som löntagarorganisationerna. Det finns vidare en rad organisationer, vars medlemmar har minst lika stora ekonomiska svårigheter då det gäller deltagande i kurser som löntagarorganisationernas medlemmar kan ha. Mot denna bakgrund framstår förslaget i propositionen om att utbildningsbidrag skall utgå enbart till löntagarorganisationer såsom varande utan grund. Det föreslagna bidraget bör sålunda kunna utgå till andra organisationer som bedriver kursverksamhet, vilken anses ha en bred och grundläggande uppläggning, en allmän inriktning och vara ett led i utbildningens demokratisering.

Kungl. Maj:t bör bemyndigas att med ledning av ovan framförda synpunkter samt den i propositionen redovisade bidragskonstruktionen meddela föreskrifter angående utbildningsbidrag till organisationer. Det bör ankomma på skolöverstyrelsen att på grundval av nämnda föreskrifter bevilja sådana bidrag.

Parlamentarisk kommitté

I övrigt hänvisar vi till de av centerpartiet och folkpartiet gemensamt under allmänna motionstiden vid årets riksdag väckta motionerna (I: 581 och II: 507) angående vuxenutbildningen. Där hemställes om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet genom en parlamentariskt tillsatt kommitté. Vi instämmer med föredragande statsrådet när han säger att mycket återstår att göra på

vuxenutbildningens område, och vi noterar konstaterandet i propositionen om att utredning pågår på skilda områden. En kommitté där även parlamentariker ingår, som ser över hela vuxenutbildningsområdet och som samordnar resultatet av nämnda utredningsarbete, framstår för oss såsom angelägen.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 35 besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t

1. uttala att försöksverksamhet med vuxenutbildning må bedrivas av organisation som önskar anordna sådan verksamhet,

2. anhålla om förslag om statsbidrag till studiecirkelhandledares resor för att underlätta anskaffandet av handledare i glesbygder, samt

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa föreskrifter angående statsbidrag till organisationer för bedrivande av utbildning, vilken har en bred och grundläggande uppläggning, en allmän inriktning och är ett led i utbildningens demokratisering.

Stockholm den 3 april 1970

Rolf Wirtén (fp)

Thorsten Larsson (cp)
